

TEATRUL ÎN JUDEȚUL DUMNEAVOASTRĂ

În acest
număr:

I A Ș I

Cinci interviuri
de Paul Tutungiu

Cineva îmi spunea că ieșenii se hrănesc numai cu valorile tradiției... Inexact.

Spiritualitatea ieșeană nu are numai trecut, ci și un prezent inconfundabil. Un prezent cu certitudini axiologice: se nasc și azi oameni în Moldova, și în poezie, și în pictură, și în muzică, și, de ce să nu subliniem, în teatru, în teatrul atît de bine marcat încă din veacul trecut, ba — dacă ne referim la ipostaza lui folclorică — încă de la fîntarea așezării lui. Iașul cunoaște azi o nouă ieșire din latență: actori, regizori și dramaturgi ieșeni s-au afirmat în ultimele trei decenii cu o vigoare proprie, aderînd la matricea stilistică a timpului nostru, construit de om, pentru om.

ION ILIESCU

membru supleant al Comitetului Politic Executiv al C.C.
al P.C.R., prim-secretar al Comitetului județean Iași
al P.C.R.

ROLUL ACTIV AL TEATRULUI

— Mi se pare firesc, tovarășe prim-secretar, să discutăm acum, primăvara, despre Teatrul din Iași; pentru că primăvara este un simbol al începutului vieții și, după tradiție, aici, la Iași, sînt începuturile teatrului românesc, anotimpul prim al teatrului românesc. Faptul că în curînd va avea loc Congresul educației politice și culturii socialiste me dă, desigur, și prilejul unui bilanț. În acest context, vă rog să definiți rolul instituțiilor teatrale din perimetrul județului, în actuala etapă a construcției socialismului. Ce loc ocupă teatrul în procesul complex al edificării conștiinței politice a oamenilor muncii?

— Vorbînd despre rolul teatrului, cred că ar trebui, în primul rînd, să ne referim la contextul general al dezvoltării culturii și al ridicării nivelului de cultură al maselor populare din țara noastră. Procesul dezvoltării socialiste, al creșterii potențialului economic al țării, a fost însoțit de o veritabilă revoluție pe planul culturii, revoluție care se traduce, pe de o parte, prin dezvoltarea sistemului de învățămînt și prin ridicarea

gradului general de instrucție a noilor generații. În decurs de mai puțin de trei decenii, s-a trecut, de la școala generală cu patru clase, la învățămîntul general de zece ani, ceea ce înseamnă un salt fără precedent în nivelul de instrucție, de cultură, de înțelegere a culturii, pentru cea mai mare parte a populației. Pe de altă parte, concomitent, s-au dezvoltat continuu alte instrumente ale răspîndirii culturii în mase, s-au amplificat mijloacele de comunicare — presa scrisă, radioul, televiziunea, instituțiile de cultură — care au concurat, de asemenea, la procesul de ridicare generală a informării publice, a nivelului de percepție estetică a populației de la orașe și sate.

În aceste coordonate, cred, putem situa și fenomenul difuzării teatrului, ca instituție culturală și ca mijloc de comunicare cu oamenii. Și aici putem consemna, pe de o parte, creșterea numărului instituțiilor de teatru, atît în plan național, cît și local, precum și amplificarea mișcării teatrale profesioniste și de amatori, o consolidare, în general, a actului de cultură prin teatru. Este demn de remarcat că, în timp ce pe plan mondial s-a discutat și se discută, încă, despre o criză a teatrului, cu satisfacție pu-

tem constata că în România socialistă, atât în Capitală cât și în județe, mișcarea teatrală sporște, interesul pentru teatru se menține ridicat.

Acest lucru este valabil și pentru Iași. Activitatea tuturor instituțiilor teatrale de aici — Teatrul Național, Teatrul de Operă și Balet și Teatrul pentru copii și tineret — face parte din ființa însăși a orașului. Teatrele cunosc o prezență activă a publicului și putem vorbi despre un public permanent, înprospătat continuu. Pentru că aspectul, poate, cel mai important este prezența numeroasă a publicului tânăr.

Aceasta vorbește despre rolul activ, despre interesul pe care îl suscită, în diverse pături ale oamenilor muncii, noul fenomen teatral, despre misiunea nobilă a teatrului, de a se integra în procesul de educare, de cultivare a sentimentelor, a valorilor etice și estetice, de formare a omului societății comuniste.

— Cum se manifestă preocuparea organelor locale de partid și de stat pentru dezvoltarea instituțiilor artistice, a teatrului, astfel încât acestea să se instituie realmente în tribune, cu limbaj specific, ale educației politice?

— Nu sînt dintre oamenii cu un stagiul îndelungat de activitate în acest județ. Dar pot să vă spun cu plăcere că a existat dintotdeauna și se manifestă în continuare, la organele locale politice, un larg interes și o permanentă preocupare pentru consolidarea instituțiilor de cultură, pentru dezvoltarea activității lor, în general, și, în particular, pentru activitatea și dezvoltarea teatrului ieșean.

Nu este întâmplător acest lucru. Aceasta se explică, probabil, și prin faptul că Iașul este o vatră a culturii românești, o vatră a teatrului românesc. Anul acesta se sărbătoresc 160 de ani de teatru românesc, de la prezentarea primei piese în limba română pe scena teatrului ieșean. Așadar, în conștiința iesenilor acționează, ca un factor puternic, forța tradiției, dragostea și interesul pentru cultură, pentru cultura teatrală.

Organele locale de partid au manifestat o grijă permanentă pentru emulația valorilor din teatru, pentru dezvoltarea continuă a instituțiilor profesioniste, ca și a mișcării de amatori. S-au îmbunătățit, de la an la an, condițiile materiale, s-au lărgit și diversificat contactele cu publicul, s-au integrat și asimilat toate formele de teatru, pe fundalul activității culturale din județ.

Desigur, aceasta nu înseamnă că nu există încă multe deziderate de exprimat pentru ridicarea continuă a nivelului activității instituțiilor noastre teatrale. În primul rînd, se impune o selecție mai exigentă a repertoriului — pentru promovarea unor spectacole de înaltă tinută și cu larg ecou la public, pentru o mai viguroasă prezență a spectacolului clasic și, mai ales, contemporan româ-

nesc, alături de creații reprezentative ale culturii universale. Se impune o mai largă colaborare directă a teatrelor cu autorii, atât din Iași cât și din alte centre, pentru stimularea și îmbogățirea repertoriului cu piese de actualitate. În acest context, dramaturgia rămîne datoare să ofere mai multe spectacole de valoare, cu o înaltă încercătură de idei. Este necesar un efort colectiv continuu pentru ridicarea măiestriei artistice, în toate compartimentele (interpretare, regie, scenografie), precum și pentru diversificarea formelor de contact cu publicul, pentru lărgirea interesului față de teatru și atragerea celor mai diferite categorii de spectatori.

— Cîțiva oameni de litere din Iași îmi mărturiseau că încearcă un sentiment neplăcut atunci cînd, în presa centrală, Teatrul Național ieșean este citat printre teatre județene. Or, îmi argumentau ei, un teatru național nu poate fi județean. Vă rugăm să ne vorbiți tocmai despre acest fenomen pe care societatea socialistă a reușit să-l determine: deprovincializarea provinciei.

— Desigur, aceasta e o chestiune de ordin sentimental. Eu nu văd o bază reală pentru a considera, astăzi, ca peiorativ epitetul „județean”. Sentimentul de provincialism este legat de anumite prejudecăți, atât ale celor care muncesc în provincie cît și ale celor care muncesc în centru, opus, convențional, provinciei. Este și o reacție la o anumită politică, nu totdeauna înțeleaptă, de concentrare a valorilor și de racolare la centru a elementelor valoroase. Înălțurarea provincialismului ține de ridicarea de ansamblu a nivelului activității și a gradului de comunicare între toate instituțiile de cultură, în cazul nostru, între toate instituțiile de teatru, indiferent unde activează ele.

Calitatea nu se măsoară după locul unde activează oamenii sau unde este situată geografic o instituție, ci prin valoarea muncii pe care o desfășoară, prin valoarea oamenilor, reflectată în tot ceea ce creează ei. Orice individ, chiar dacă muncește în centrul țării, poate să rămînă „provincial” ca mentalitate.

Cred că epitetul „provincial” și-a pierdut, azi, conținutul semantic cu care a fost înțebunțat în limbajul criticilor. În perioada în care ne aflăm, valoarea se poate afirma în oricare județ al țării; totul depinde de oameni, de voința și de calitățile lor.

— Vă rugăm, în încheiere, să ne vorbiți — în contextul discuției noastre — despre semnificația apropiatului Congres al educației politice și culturii socialiste.

— Dezbaterea care însoțește Congresul, care-l precede, și care nu ține numai de

momentul Congresului, se referă la preocuparea de ansamblu a partidului nostru privind amplificarea și dezvoltarea activității ideologice, a activității de instruire pe toate planurile și, în particular, de ridicare a nivelului de cultură, de cultură politică a maselor, integrate în procesul general al creșterii și dezvoltării societății noastre.

Ideea de bază — de la care se pornește și în abordarea problemelor ce vor fi dezbătute la Congres — este rolul, misiunea activității ideologice și a culturii, în ansamblul dezvoltării noastre generale. Rolul factorilor subiectivi, al conștiinței sociale, al conștiinței politice, al conștiinței cetățenești, în procesul dezvoltării sociale, decurge din concepția noastră despre lume, despre societate. În aceasta se reflectă și viziunea noastră privind misiunea partidului ca factor de conducere socială, ca și rolul factorilor ideologici din societatea noastră.

Acum, la început de cincinal — când întregul popor este angajat într-o operă de mari proporții, vizând îndeplinirea obiectivelor elaborate de Congresul al XI-lea al partidului pentru dezvoltarea economico-socială a țării —, este firesc să se facă, de asemenea, bilanțul activității desfășurate în domeniul vieții spirituale și să se proiecteze liniile directoare ale acțiunii necesare perfecționării în sectoarele sensibile și complexe ale vieții sociale legate de modelarea conștiințelor.

Pe acest plan, fără îndoială că, în toate compartimentele, în toate domeniile activității intelectuale există câmp larg de acțiune pentru perfecționare, pentru amplifica-

rea activității, pentru sporirea răspunderii și a rolului tuturor instituțiilor de artă, de cultură, de știință, precum și al tuturor celor care militează pe acest front ca factori de progres, chemați să concure la dinamizarea întregului proces al dezvoltării noastre, al perfecționării noastre ca societate, al perfecționării noastre ca oameni, al perfecționării relațiilor sociale, relațiilor dintre oameni în societatea noastră.

În acest sens, și în județul Iași, care însușește un număr mare de instituții universitare, de învățământ, unități de cercetare, instituții de artă și cultură, și care a jucat și în trecut un rol activ în viața spirituală a țării, în formarea și dezvoltarea culturii naționale, și se afirmă și astăzi ca un centru dinamic și activ în consolidarea culturii socialiste și a conștiinței naționale socialiste, în fața organelor de partid și de stat, a tuturor organismelor politice și sociale, a tuturor instituțiilor de artă și cultură stau sarcini multiple și complexe, se ridică exigențe superioare pentru îmbunătățirea multilaterală a activității în toate sectoarele activității ideologice, în pas cu progresul vieții materiale și sociale, cu cerințele noi, mereu sporite, ale societății noastre socialiste. Aceste probleme au format și formează obiectul dezbaterilor care au avut loc în tot județul în perioada premergătoare Congresului educației politice și culturii socialiste. Ele vor trebui să constituie, mai ales, preocupări constante în perioada următoare în activitatea noastră în practică, la toate nivelurile.

ION ȚĂRANU

președintele Comitetului județean pentru cultură
și educație socialistă Iași

MESAJUL ARTIȘTILOR AMATORI

— Ce semnificație dați mișcării teatrale de amatori din județul Iași ?

— Alături de preocuparea pentru cele trei teatre profesioniste — Naționalul, Opera română și Teatrul pentru copii și tineret —, teatrul de amatori ocupă un loc deosebit în întreaga noastră activitate, fiind susținut cu prioritate (împreună cu brigăzile artistice de agitație), pentru mesajul direct pe care-l transmite conștiinței publicului larg.

Atenția acordată teatrului de amatori se reflectă și în numărul de formații, care a crescut substanțial de la aplicarea programului partidului pentru îmbunătățirea activității ideologice. Dacă în 1971 existau doar 15 formații în mediul rural și șase formații în cele patru orașe, la sfârșitul anului 1975, la așezămintele culturale existau 73 de formații, iar în orașe, 24 de formații. Acest salt se datorește în primul rând activității neîntrerupte a instructorilor formațiilor de tea-

tru în centrele create la fazele de concurs, sprijinului venit din partea specialiștilor de la Teatrul Național „Vasile Alecsandri”, precum și influenței repertoriului însuși, care, în ultima vreme, a devenit din ce în ce mai bogat și mai variat. Cîteva din formațiile existente se bucură de sprijinul direct al unor actori ca artistul emerit Ion Lascăr, Ion Lazu, Virginia Raiciu, Virgil Raiciu, Petru Manea, Alfons Radvanschî, Virgiliu Costin.

Pentru a conferi activității formațiilor de amatori un caracter de permanență, organizăm anual festivaluri, insistînd ca în repertoriul lor să pătrundă cu prioritate piesele scurte care pun în dezbatere diferite aspecte legate de procesul de conștientizare a maselor. În acest sens, a fost combătută orientarea greșită a unor instructori, care, în goană după spectacolul, puneau în scenă lucrări dificile, din repertoriul național și universal, nereușind să monteze pe parcursul unui an mai mult de o piesă, două și să dea un număr foarte restrîns de reprezentații. Or, montarea pieselor într-un act necesită mai puțin timp, iar, dacă alegerea este bună, efectul este cel urmărit.

O atenție deosebită s-a dat creației dramatice originale, promovîndu-se și publicîndu-se piese într-un act scrise de autori locali. Menționez între acestea, cu titlu de exemplu, *Omizile în livadă* de Constantin Beiu și *Hora întreruptă* de Constantin Popa (prezentată și de Televiziunea Română), ambele inspirate din transformările satului românesc contemporan.

Combătînd prejudecata că publicul sătesc gustă și cere numai comedii, Centrul de îndrumare a creației populare și a mișcării artistice de masă a organizat — cu titlu experimental —, în comunele Lețcani, Gropnița, Horlești, Vlădeni și Ciurea, spectacole de teatru politic. Ele s-au bucurat din plin de adevărate din partea spectatorilor, fapt dovedit și în dezbaterile vii ce au urmat și care au arătat cu prisosință necesitatea folosirii acestui gen de lucrări, ca și falsitatea concepției în baza căreia era, pînă mai ieri, ocolit.

Îmbucurător este și faptul că, în ultima vreme, teatrul de amatori a pătruns în întreprinderi, acolo unde se susținea că astfel de formații nu și-ar avea locul. Merită să amintim, în acest sens, spectacolele realizate de formațiile de la C.F.S., „Moldova”, Tricotaje și I.T.P. Pașcani (cu *Un proces posibil* de Al. Mirodan); de la Întreprinderea „Victoria” (cu *Ideea* de P. Bărbulescu); de la C.I.M.P. (cu *Nepotrivirea de caracter* de Ion Băieșu); de la U.J.C.M. (cu *Rică Ere-mia* de Paul Everac).

Multe dintre formațiile de teatru și montaj literar, precum și interpreții, au obținut diferite premii în competițiile artistice naționale; formația de montaj de la Casa de cultură „Ateneul”-Tătărași, formațiile de tea-

tru U.J.C.M., U.M.M.R.-Pașcani, Răducăneni sînt cîteva dintre acestea.

În atenția noastră rămîne și pe viitor crearea de noi formații, precum și asigurarea sprijinului de specialitate pentru realizarea de spectacole de înaltă ținută artistică.

— În ce raport se află teatrul folcloric cu teatrul de amatori ?

— Este bine știut că, în această parte a Moldovei, zăcămintele folclorice sînt abundente și nespuse de diverse. Firește, s-a acordat și se acordă, de aceea, o atenție deosebită teatrului folcloric. Cu ocazia sărbătorilor de iarnă, în județul nostru se constituie, în fiecare an, peste 1000 de formații (de la tradiționalul plugușor pînă la jociurile cu măști). Acestea cuprind, în alaiurile lor, uneori, pînă la 30—40 de membri fiecare. Pentru cunoașterea și conservarea tradițiilor noastre milenare, Centrul de îndrumare a creației populare și a mișcării artistice de masă a organizat Festivalul teatrului folcloric, care, în 1975, a ajuns la cea de a X-a ediție. Formațiile care au demonstrat cu autenticitate valorile înfățișate au susținut la Iași spectacole festive întîmpinate de public cu viu interes. În acest an, au participat la festivalurile sătești toate formațiile existente, iar la spectacolul festiv de la Iași, 17 dintre cele mai bune: *Haiducii*, de la Tungujeni-Tibănești, *Dolhești*, *Pocreața*, *Schitu Duca*; *Cerbul*, de la Ciortestești și *Cucuteni*; *Ursul*, de la Tibana; *Berbecii*, de la Roșcani-Trifești; *Căiuții*, de la Șipote; *Plugușorul*, de la Tătărași și altele. În cadrul Festivalului de teatru folcloric, s-au organizat consfătuiri privind fenomenul teatrului popular, s-au produs formații experimentale, specialiștii spunîndu-și cuvîntul în privința împletirii tradiției cu inovația.

Din 1974, specialiștii Centrului de îndrumare acordă o atenție deosebită celor mai valoroase formații de teatru folcloric, le verifică textele literare, pentru a conserva autenticitatea spiritului popular.

De asemenea, Comitetul nostru de cultură și educație socialistă își propune să acorde, prin Centrul de îndrumare, un sprijin tot mai susținut în orientarea alegerii repertoriului și în transpunerea lui scenică într-o formă artistică elevată; în acest sens, să organizeze spectacole metodice, cu participarea specialiștilor, în vederea perfecționării instructorilor formațiilor de teatru de amatori. În aceeași direcție se îndreaptă și urmărirea procesului de instruire a instructorilor de către Școala populară de artă, în cadrul cursurilor de vară.

— Veți înființa în vreo localitate din județul dumneavoastră un teatru popular? Există o perspectivă de continuitate a mișcării teatrale în localitățile semnificative ale județului ?

— La Hirleu există de 50 de ani o puternică mișcare de teatru de amatori. La sfârșitul anului 1975, am sărbătorit împlinirea unei jumătăți de veac de la constituirea căminului cultural „Petru Rareș“ în acest oraș și am avut satisfacția să ne întâlnim cu animatori de cultură și artiști amatori din mai multe generații, de la cei ce-au contribuit la întemeierea teatrului și pînă la cei de azi. Calitatea artistică a spectacolelor prezentate și tradiția formației sînt argumente care recomandă scena de amatori a orașului Hirleu să devină teatru popular. De asemenea, dorim să facem demersurile necesare spre

a se constitui, pe lângă Casa de cultură din orașul Pașcani, un teatru muzical-popular, dat fiind că aici ființează de peste zece ani o formație de teatru revuistic. Ni se pare, apoi, deosebit de semnificativ că echipele de teatru folcloric se cer „statuate“ pe criteriul valorii activității educative pe care o desfășoară în rîndul maselor. Se dovedește, în acest chip, că, deși ne aflăm la sfârșitul mileniului doi (cînd avem filme, televiziune, radio), teatrul așa-zis local este, încă, o cerință permanentă a oamenilor. Datoria noastră este să răspundem unor asemenea cerințe spirituale.

TEOFIL VÂLCU

directorul Teatrului Național
„Vasile Alecsandri“ din Iași

„POVARA“ FRUMOASĂ A TRADIȚIEI

— Cred că întreg colectivul Naționalului poartă cu mîndrie povara frumoasă a tradiției Thaliei la Iași. Pînă la toamnă, cînd vor începe pregătirile pentru sărbătorirea unui secol și jumătate de teatru românesc, vă rugăm să evocați temeliile spirituale ale instituției pe care o conduceți.

— A evoca temeliile spirituale ale instituției noastre înseamnă a evoca înseși temeliile culturii naționale. Ceea ce a stat la baza culturii naționale a românilor a stat și la baza instituției ce s-a numit Teatrul Național: limba românească, ideea de unitate națională, patriotismul, spiritualitatea națională, moștenirea a tot ceea ce a creat în trecut poporul român, cultura sa veche, valorile cele mai alese ale literaturii universale, alte valori ale umanității.

Alecsandri și Millo au schițat dimensiunile dintîi ale instituției noastre. Dar generațiile succesive de artiști și dramaturgi, de oameni de cultură, i-au creat un stil unic, strălucind prin noblețea tradiției și impunînd prin prestigiul cîștigat. Teatrul nostru a știut să lupte pentru marile idealuri ale națiunii și să respingă tot ceea ce era străin de simțirea românească, de înțelegerea și sufletul publicului nostru. Desigur, ceea ce a apărut nou în arta spectacolului și în artele com-

plementare a fost preluat cu grijă, anulînd anhilozările apărute și servind cu adevărat arta.

Tot de temeliile spirituale ale instituției noastre țin și trăsăturile ce reflectă fizionomia morală a poporului român: precumpănirea rațiunii, realismul, umorul și vivacitatea, sentimentul național adînc, dar sobru.

N-aș trece cu vederea nici tradițiile pitorești ale teatrului popular, folcloric, teatru care, indirect, poate, a pregătit publicul; dealtfel, acesta nu și-a pierdut încă influența.

Cît despre „povara frumoasă a tradiției“, cum îi spuneți, cred că ea face parte (acest lucru l-am declarat adeseori) dintr-un tezaur ascuns, sentimental, poate, propriu nu numai actorilor noștri, dar și ieșenilor în genere. Ea constituie o aureolă de noblețe pe care n-ar desconsidera-o nici un mare teatru din lume.

— În ultimii treizeci de ani, Teatrul Național a cunoscut o reală emulație. Care este semnificația ei, ce actori și ce spectacole memorabile, ce regizori trebuie să menționăm aici?

— Privind „din avion“ evoluția teatrului nostru după 1944, oricine poate remarca

străduința exemplară de a fi teatrul vremii noi, socialiste, de a servi cu credință și tenacitate educației mulțimilor. Trei decenii și ceva din viața unei instituții teatrale ca a noastră nu înseamnă prea mult, dar transformările care au avut loc în societatea românească după 23 August 1944 s-au oglindit cu atita fidelitate în evoluția sa încât putem spune că el a parcurs istoria nouă a patriei la aceeași tensiune. Semnificația emulației pe care a cunoscut-o teatrul nostru trebuie găsită în evoluția conștiinței artiștilor, în entuziasmul cu care cei ce-au slujit arta Thaliei în Iași s-au dăruit cu totul militanțismului artistic propriu vremii noastre. Acești mari și inimoși oameni de artă au făcut ca scena ieșeană să-și câștige merite de seamă în mișcarea noastră teatrală. La aceasta îi dădeau drept vechimea, valoarea actorilor săi, drumul ascendent pe care l-a parcurs din adâncul veacului trecut și pînă în contemporaneitate. E destul să pomenim nume ca Miluța Gheorghiu, George Popovici, Margareta Baciu, Anny Braesky, Ion Lascăr, Ștefan Dăncinescu, Constantin Sava, Nicolae Veniș, Nicolae Șubă, Eliza Nicolau, Remus Ionașcu, Silvia Ionașcu — din generația anterioară nouă — sau regizori ca Sorana Coroamă și Crin Teodorescu. Dintre spectacole, așa cita Vlaicu-Vodă, Chirița în provincie, Winterset, Despot-Vodă, Mutter Courage, Povestea Unirii, Surorile Boga, Uraganul, Moartea unui comis-voiajor, O serioasă pierdută (în toate versiunile ei), Vrăjitoarele din Salem, Bălcescu, Vară și fum, Milonara, Britannicus, Becket, Din jale se intrupează Electra, Îmbrăcați pe cei goi, Lungul drum al zilei către noapte, Opinia publică, Viața lui Galilei, Troienele, Noaptea Iguanei, Tartuffe, Drumul încrederei, Ce înseamnă să fii Onest, Bolnavul închipuit, Gaițele, Sfinta Ioana a Abatoarelor, Celestina, Petru Rareș, Istoria ieroglifică, Valentin și Valentina, Dona Rosita, Într-o singură seară, Poveste de iarnă etc.

— Ce sînt, cum sînt stagiunile dumneavoastră din afara sediului?

— Stagiunile noastre în afara sediului au constituit întotdeauna una din sarcinile noastre importante. Poate e mult spus „stagiuni“, astăzi, cînd, în absența unor mijloace proprii de transport, ne deplasăm din ce în ce mai greu spre alte localități. În anii trecuți am avut stagiuni permanente, la Suceava, Cîmpulung Moldovenesc, Vaslui, Pașcani, cu bune rezultate și cu reală afluență de spectatori. Am fost de fiecare dată bine primiți de publicul acestor orașe, setos de cultură. Oricînd le-am putea relua și îmbunătăți, dacă s-ar găsi o soluție convenabilă problemei mijloacelor de transport.

— În ce relație se află Teatrul Național cu dramaturgia? Ce așteptați de la ei?

— Cită vreme principilul de conduită al teatrului nostru față de dramaturgia națională este „teatrul ieșean — casa dramaturgului român“, e de la sine înțeles că sîntem în relații directe și strînse cu mulți autori dramatici. Îi iubim cu o prietenie severă, spunem noi. În fiecare stagiune, cel puțin un autor național își vede o piesă pe scena noastră. Cum spuneam, știm să fim nu numai prietenoși și afabili, ci și exigenți. În ultima vreme, piesele jucate pe scena noastră au primit frumoase distincții, ceea ce confirmă orientarea noastră; astfel, au primit Premiul Uniunii Scriitorilor Simbătă la Veritas, Chițimia și Istoria ieroglifică, iar de către Asociația Scriitorilor din București a fost premiată lucrarea Într-o singură seară a lui Iosif Naghiu. Aceasta, numai în decursul a doi ani.

Cît despre ceea ce așteptăm, nu e greu de răspuns: opere noi, generoase, cu un profund mesaj și aleasă ținută artistică, roluri tulburătoare, în primul rînd, pentru noi, actorii. De asemenea, dorim ca aceste piese să vădească un cît mai accentuat interes pentru viața de zi cu zi, pentru conflictul adevărat, pentru istoria națională din trecut și de astăzi. Vrem opere dramatice care, puse sub semnul epopeii naționale, să răspundă cu gravitate și adînc omenesc frămîntărilor de azi ale omului care construiește societatea socialistă. Și nu vreau să trecă nesubliniată dorința mea de a vă spune că, pentru actorul român de astăzi, nu există satisfacții mai mari decît să poată da viață unui erou al zilelor noastre.

— Sînteți implicat, cu întregul dumneavoastră destin, în destinul acestui teatru. Cu ce gînduri întîmpinați Congresul educației politice și culturii socialiste?

— Aștept Congresul educației politice și culturii socialiste cu emoția cu care aștept marile evenimente ale istoriei noastre contemporane. Știu că de la înalta sa tribună se vor rosti adevăruri fundamentale ale acestei vremi și ale acestei epoci de mare avînt pe care o trăiește patria noastră. Știu că se vor face auzite conștiințele cele mai înflăcărare ale vremii și că inima noastră, a oamenilor de artă, va bate în același ritm cu inimile tuturor cîrturarilor acestei națiuni. Marele forum al culturii socialiste va proiecta o lumină puternică spre viitorul nostru comunist, dar ne va arăta cu temeinicie și ceea ce n-am făcut încă sau n-am realizat așa cum trebuie. Perspectivele ce le va deschide Congresul ne vor ajuta să vedem mai repede și mai departe decît pînă acum drumurile creației noastre, să ne-o proiectăm spre viitorul îndepărtat, la dimensiunile idealurilor națiunii noastre.

MIRCEA RADU IACOBAN

dramaturg, secretarul Asociației scriitorilor din Iași,
directorul Editurii „Junimea”

RELAȚIA TEATRU — DRAMATURG

— De ce forțe dramaturgice dispune Moldova azi, pe cine continuă acești scriitori ?

— Cei care afirmă că Moldova n-a prea excelat în dramaturgie sînt nevoiți, astăzi, să constate prezența, într-un prim-plan al interesului, a textului dramatic datorat autorilor din această parte a țării. Mi-aș permite să afirm că ea se încadrează în revirimentul general al scrisului, ilustrat, între altele, și de numeroasele premii ale Uniunii Scriitorilor acordate în ultimii trei-patru ani (și niciodată pînă atunci) colegilor noștri, membri ai Asociației scriitorilor din Iași. La cea de a doua parte a întrebării dumneavoastră, răspunsul cel mai autorizat îl pot oferi criticii și istoricii literari, totdeauna dispuși să stabilească filiații și descendențe. Nu știu cine pe cine continuă. Știu, însă, cu siguranță, că dramaturgii din această parte a României continuă — fiecare după înzestrare și puteri — o operă începută hăt-dincolo de veac (să nu uităm că, în toamnă, se va sărbători la Iași împlinirea a 160 de ani de teatru românesc), o operă la temelia căreia s-a aflat todeauna dragostea pentru glia străbună, pentru ființa noastră națională, pentru istoria și prezentul României. Dintr-o listă destul de bogată de nume, aș reține, aici, pe acelea ale lui Andi Andrieș, Ștefan Oprea, George Genoiu, Ion Istrati. Lor li se adaugă contingentul dramaturgilor tineri, precum și aportul unor scriitori dispuși să-și „trădeze” genul care i-a consacrat (de exemplu, criticul Al. Andriescu), spre a-și cere intrarea în rîndul autorilor de texte destinate scenei. Și, fiindcă vorbim despre „forțele dramatice” din Moldova, poate n-ar fi lipsit de interes să menționăm și faptul că piesele colegilor noștri de Asociație au început să iasă în lume, fiind editate ori reprezentate și peste hotare.

— În contextul actual al societății noastre și prin prisma cerinței promovării literaturii dramatice naționale, în ce măsură este perfectibilă relația dintre autorii dramaticei și teatre ?

— Cunosc cîțiva directori de teatre pe care nu-i sperie întîlnirea cu un dramaturg

și nu văd în fiecare text nou o amenințare potențială la adresa liniștii lor personale : Elena Deleanu, Emil Rîman, Teofil Vălcu, Dan Alecsandrescu, Vlad Sorianu, Alecu Popovici, Dan Tărchilă. După cum se observă, n-am citat numai decît numele directorilor acelor teatre în care s-au jucat piesele mele ; este vorba, aici, de mult mai mult, adică de arta întîmpinării dramaturgului, de sentimentul solidarității, de curajul implicării în destinul textului abia ieșit dintre cartoa-nele-scutece... Soarta relației teatru-dramaturg este aceea de a fi în veci... perfectibilă. Dar, dacă omul cu care stai de vorbă gîndește ostenit și funcționărește, geaba discuții teoretice pe tema relației ideale teatru-dramaturg...

— Ați optat, în ultima vreme, pentru piesa istorică, inspirată din fondul de aur al devenirii poporului român. Vă rugăm să comentați relația dramaturgului cu istoria, rațiunea implicării estetice a faptului istoric.

— Am scris nu de mult, și chiar în revista dumneavoastră, pe această temă (vezi articolul „O lecție de patriotism”, în „Teatrul” nr. 4/1976), și, dac-ar fi să adaug ceva, mi-aș permite să vă împărtășesc un început de... spaimă : la o recentă întîlnire cu publicul, cineva a emis supoziția că abordarea istoriei reprezintă, pentru dramaturg, un semn de... oboseală ! Așa să fie ? Imi place să cred că doar un anume teatru pe teme istorice, confecționat și minat de declarativism facil, ar putea justifica asemenea bănuială ! Mai mult ca oricînd, istoria vorbește prezentului, mai mult ca oricînd, teatrul istoric se adresează contemporaneității și interesează contemporaneitatea. Uitați-vă, de pildă, lucrînd la piesa *Reduta* și șoarecii...

— Din cîte știm, este o piesă inspirată din evenimentele anului 1877...

— ...exact.

— Vorbiți-ne despre ea.

— Vedeți, piesa nu-și propune să realizeze în primul rînd o meticuloasă reconstituire

istorică, ei să definească un climat politic, sugerând raporturile create, după războiul pentru independență, între eroii de la Plevna și „vitejii de după război”, maestri ai jocurilor de culise și ai aranjamentelor electorale. Ea încearcă să repare ceea ce mie mi se pare o nedreptate, pe cât de veche și uitată, pe atât de dureroasă. Multe dintre personaje, ca și marea majoritate a documentelor evocate în text, se încadrează exact în litera faptului istoric atestat și întărit de acte și mărturii aflate deasupra oricărei îndoieli; desigur, alte câteva personaje sînt create de fantezia subsemnatului și pentru necesități care țin de construcția dramatică propriuzisă. Cei care vor crede a descoperi în persoana eroului principal pe mult ironizatul (inclusiv de Caragiale) maior Candiano Popescu, nu vor greși prea mult. Natural, identificarea, în acest caz, nu înseamnă o suprapunere perfectă de situații, replici și chiar traiectorii ale destinului. Controversatul episod de front ce constituie punctul de plecare al piesei a fost judecat și ad judecat în mai multe rînduri, la mari intervale de timp și nu fără amestecul patimii. Ipoteza pe care o propun — în favoarea lui Candiano și a ostașilor care s-au jertfit sub zidurile redutei Grivița — are, zic eu, anumite temeuri de logică a interpretării faptelor. Cred că-i cea mai bună piesă a mea, și nu regret

enormul efort pe care mi l-a prețins documentarea. De aproape doi ani citeșe și fișez tot ce am putut afla, inclusiv scrisori inedite trimise de pe front, ziare, proclamații, condicii ale spitalelor și așa mai departe...

— În ce măsură mișcarea teatrală a amatorilor beneficiază de piese într-un act ?

— Teatrul într-un act se scrie mult mai greu decît se crede. M-am angajat, mai de mult, să dau un asemenea text și nu mi-a izbutit nici pînă acum ! În fapt, sprijinul acordat de dramaturgii noștri mișcării artistice de amatori este, cred, încă firav, cu toate că deloc lipsit de importanță. S-ar cuveni făcut ceva. Parcă văd că iar convocăm o ședință...

— Cum întîmpină dramaturgul Mircea Radu Iacoban Congresul educației politice și culturii socialiste ?

— Prin premiera piesei mele Simbătă la Veritas la Teatrul Național German din Weimar. Mă bucur că voi putea dedica acest eveniment al meu marelui forum al culturii românești !

LIVIU LEONTE
redactor-șef al revistei „Cronica”

ORIENTARE ȘI STIMULARE

— Care este relația dintre publicațiile ieșene și teatre ?

— Așa cum o carte, în drumul ei spre cititor, are nevoie de intervenția criticii, care o recomandă și îi lămurește sensurile, tot astfel, un spectacol de teatru sau de operă este de neconceput, în condițiile actuale, lipsit de comentariul unei critici de specialitate. Mai mult decît pentru aparițiile editoriale, cu o frecvență superioară prin forța împrejurărilor, publicațiile au posibilitatea să pregătească receptarea unui spectacol, să ofere, apoi, un comentariu pertinent, chiar să urmărească modul în care spectacolul își păstrează sau nu prospețimea inițială.

Îmi este destul de greu să mă pronunț asupra modului în care presa culturală a con-

tribuit, în orașul și în județul nostru, nu numai la receptarea, dar și la stimularea mișcării artistice, întrucît eu însumi lucrez la Cronica, săptămînal politic-social-cultural, cîruia îi revine principala îndatorire în acest domeniu. Încercînd o „obiectivare”, pot spune că revista, ca și ziarul local, au răspuns, în primul rînd, prin cronici, îndatoririi de a consemna în mod activ activitatea instituțiilor de spectacol din Iași. Cronica a acordat, cum e și firesc, prioritate Teatrului Național „Vasile Alecsandri”, instituție de veche și strălucitoare tradiție în cultura românească. Un spectacol la Teatrul Național este — sau trebuie să fie — o sărbătoare artistică și, din această perspectivă, am înțeles să orientăm comentariile, în spiritul exigenței și al unei înalte răspunderi. Alături de cronică,

modalitatea cea mai activă și mai promptă, am încercat formule capabile să ofere un subliniat orizont teoretic intervențiilor. Discuția Clasicii și scena, prilejuită de Bolnavul închis, este un exemplu. Nu trebuie să uităm că dezbaterile de o mai amplă deschidere, cum a fost cea intitulată Teatrul: repertoriu și public, au contribuit, prin participare și varietatea problemelor discutate, la situarea instituțiilor de spectacol din Iași în context național. Am citit, de aceea, cu surprindere însemnarea unui gazetar distras care reproșa revistei insuficienta preocupare pentru activitatea teatrului, confundând reluarea spectacolelor în toamna anului 1975 cu deschiderea stagiunii, ceea ce e cu totul altceva. Ceea ce trebuie avut în vedere cu mai multă insistență decât pînă acum în politică culturală a publicațiilor este ca, în succesiunea cronicilor dramatice, fiecare dintre ele de o înaltă calificare profesională, să apară cu un plus de evidență deosebirile calitative ale spectacolelor. Astfel, ca să dau recente exemple, între Căsătoria și Insemnările unui nebun, ambele pe scena Naționalului ieșean, este o mare distanță valorică, în favoarea celui de-al doilea spectacol, de o înaltă tinută artistică.

Alături de Teatrul Național „Vasile Alecsandri”, un reviriment a cunoscut în ultima vreme și Teatrul pentru copii și tineret. Am fost bucuri să consemnăm inițiativele, îndrăznelele acestui entuziast colectiv, fie în cadrul obișnuitelor cronici, fie în acela al discuțiilor cu o tematică mai largă. O astfel de discuție a reunit cadre didactice care și-au spus părerea despre Copii și spectacole, o alta a avut în vedere Publicul de mîine, dezbătînd în egală măsură repertoriul pentru copii și tineret, cît și cel adresat publicului matur. Cît privește spectacolele de amatori, consemnările se referă la reușitele notabile ale formațiilor din raza județului. Dar discuții precum Exigențele repertoriale ale teatrului de amatori sau, recent, Probleme actuale ale teatrului folcloric au avut darul de a trece de la particular la câteva idei de un interes general.

— Ați „crescut” cronicari de teatru?

— Revista Cronica are șansa de a beneficia de aportul citorva prețioși specialiști în materie de teatru în cadrul colectivului redacțional, altfel, foarte restrîns. N. Băbuș

este un reputat comentator dramatic, cu o bună pregătire filozofică și o cunoaștere în detaliu a istoriei teatrului românesc. Ștefan Oprea fructifică în cronici experiența sa de dramaturg și o intimă familiarizare cu alte arte. El e unul dintre cei mai avizați comentatori de film din țară. A. I. Friduș s-a dedicat mai ales problemelor de teatru pentru tineret și pentru amatori, organizînd discuții în care pune pasiune și dovedește inițiere în multiplele implicații teoretice și practice ale politicii culturale. Să nu uităm nici alți „cronicari” ieșeni: Al. Călinescu, C. Paiu sau Florin Faifer, autor al unor pertinente comentarii asupra dramaturgiei contemporane din perspectiva istoriei literare. O preocupare constantă a redacției este de a solicita, în cadrul dezbaterilor, aportul specialiștilor din alte zone ale țării: Valentin Silvestru, Florin Tornea, Margareta Bărbuță, Ion Cocora, George Genoiu și lista e departe de a fi epuizată.

Spectacolele de operă sînt comentate de doi eminenți specialiști „din afară”, profesorul George Pascu și Mihai Cozmei. Ne dăm seama, însă, că și merituosă instituție care este Opera de Stat merită mai mult decît o succesiune de cronici. O dezbateri sau o serie de dezbateri pe tema locului ocupat de operă ca „gen” în ansamblul artei contemporane, sînt convinși, ar fi de un real ecou public și de o reală eficiență culturală.

— Cum veți urmări în continuare emulația teatrului?

— Avem în vedere eferescența creatoare care a cuprins întreaga țară în perioada premergătoare celei de a 55-a aniversări a Partidului Comunist Român și Congresului educației politice și culturii socialiste. Sîntem convinși că și instituțiile de spectacol vor putea extrage concluzii utile din dezbaterile organizate de Cronica privind acumulările și perspectivele în activitatea ideologică, realismul în literatură și artă, exigențele creării epopeii naționale etc. Unul din punctele planului nostru se va ocupa de concursul acordat de teatrul profesionist formațiilor de amatori, vizînd, deci, interfeșta dintre cele două sectoare. Este, desigur, numai un punct și orice sugestie venită din partea instituțiilor de spectacol va fi primită de noi cu toată receptivitatea.